

միտ կը կարծեն որ ուրիշներուն սիրտն ալ երկու երեսանց է : Իրենց չտիրած մարդը բան մը որ ըսէ , կը համարին թէ չար մտքով է անոր ըսածը . իրենց չտիրած մարդը թէ որ աղօթք ընէ կամ ողորմութիւն տայ , Փառք Եստուծոյ որ ես անոր պէս կեղծաւոր չեմ կ'ըսեն :

Իսկ թէպէտ և այնպիսի ատեն մը աշխարհք եկեր ես որ սուտ խօսիլն ու ամենեւին բանի մը չաւտալը շատ հասարակ բան դարձած է , նայէ որ աս երկու ախտէն ալ անարատ մնաս : Իսկ որ մեծանձնութեամբ յօժար ըլլաս միտ ուրիշի ըսած ճշմարիտ խօսքին հաւատալու , և թէ որ մէկը քու ըսածիդ չաւտայ , մի բարկանար . բաւական է որ զուարթերես ըլլաս դուն : Ենթադրեմք առջեւն որ ամէն բան կը տեսնէ :

ՆԿԱՐԱԳԻՐ

Շողոքորթ մարդ :

ՇՈՂՈՔՈՐԹՈՒԹԻՒՆԸ շահասիրութենէ առաջ եկած սուտ կամ չափազանց գովեստ մըն է , որով շողոքորթը ուրիշներուն հաճոյանալու համար՝ անոնց պակսութիւնները կը ծածկէ , ու չունեցած առաքինութիւններն ալ կը գովէ : Շողոքորթ մարդուն ամէն խօսքը ամէն գործքը ամէն հնարքը ան է որ , որոնց որ հաճոյ ըլլալ կ'ուզէ՝ ծածկէ անոնցմէ ամէն ճշմարտութիւն որ անհաճոյ կրնայ ըլլալ իրենց , ու ամէն կերպով կը ջանայ անոնց բաղձանացը , նախապաշարմունքներուն ու մոլութեցը յարմարիլ : Բանին որ կողմը անոնց հաճոյ կրնայ ըլլալ՝ ան կողմը կը ցուցնէ , ախտերնին ալ առաքինութիւն կը ձևացնէ : Փառամոլին առջին կը սկըսի փառասիրութեան գեղեցկութիւնը գովել , անով միայն մեծամեծ գործքեր կ'ըլլուն ըսելով : Խոսկալին առջեւ անոր ատելութիւնը ու ոխը կ'արդարացնէ՝ արդարութեան հարկաւորութիւն

ներ ցուցնելով , ու յանցաւոր ընելով ան խեղճ մարդը՝ որ թերեւս անխառն սխալ կալին վրէժխնդրութեանը մատնուեր է : Շուայ մարդուն առջին ագահութիւնը վար կը զարնէ , իր մտադրութիւնները առատաձեռնութեան ու ազնուականութեան պէս գովելով : Բացահին առջին շուայութիւնը վար կը զարնէ , անոր ըրած խտրասրտութիւնը ու կծծութիւնը խոհեմութեան պէս գովելով : Երկապաշարեալ մարդուն նախապաշարմունքները զարմանալի խելացութեան պէս կը գովէ , փոփոխամտութիւնը վար զարնելով : Ստատացին սուտերը կ'արդարացնէ , ամէն ճիշմարտութիւն զուրցելը փնտսակար է ըսելով . բերանաբացին անմտութիւնները կը գովէ , սուտ զուրցելը դէշ բան է ու անկեղծութենէն աղէկ բան չկայ ըսելով : Երջապէս ամենուն դոյնը պողկապդի պէս վրան կ'առնէ . ամէն բանէն աւելի իր հանճարը կը բանեցընէ անոնց տկար կողմը գտնելու , անոնց մտածութիւնները ճանչնալու , որպէս զի ըստ այնմ զինքը յարմարցնէ : Բռնկին ալ գէշին ալ ծափ կը զարնէ , սեկին ալ ճերմակին ալ հա կ'ըսէ . իր լեզուն կը մոռնայ , անոնց լեզուն կը սկսի խօսիլ . հա ըսեն՝ հա կ'ըսէ . չէ ըսեն՝ չէ կ'ըսէ . իր մտքին իր կարծեացը գէմ կը խօսի , ու աշխարհք դիտալը աս է կ'ըսէ . թէ որ մարմնոյ արտաքին պակսութեանցը չկրնար ալ զինքը յարմարցնել , ներքին ու հոգւոյ պակսութեանցը կը յարմարցնէ . ինքը ախտաւոր չըլլայ ալ , ուրիշներուն ամէն ախտիցը կը յարմարի , անոնց ախտերուն տէր կ'ըլլայ . ու այնչափ անարդ կ'երենան իր վրայ ան ախտերը , որչափ որ առանց կիրքի ցուրտ արիւնով կ'ընէ՝ ինչ որ ուրիշները կ'իրքով մը խաբուած կամ յանկարծակիի գալով կ'ընեն :

Պէտք էր որ շողոքորթը ամենէն աւելի ատելի ըլլար մարդկանց , մանաւանդ մեծամեծներու . վասն զի զիրենք ծաղրելի կ'ընէ , ամենուն՝ չունեցած առաքինութիւններն գովելով . բայց եկուր նայէ որ քիչ անգամ անհաճոյ կ'ըլլայ .

անիկայ ալ չէ թէ տուած գովութիւններուն ստուծեանը համար, հապա աղէկ ու վարպետ կերպով գովել չկրնալուն համար: Շողոքորթութիւնը երբ որ ուրիշի վրայ եղած կը տեսնենք, ատելի է մեզի. իսկ երբ որ մեր վրայ կուգայ, սիրելի կ'ըլլայ. այնչափ դժուար է ան ատեն անոր չհաւտալը: Բաւական չէ որ ուրիշին մեզի ըրած շողորթութիւնը դժուարաւ կը ճանչնանք, հապա մենք զմեզ ալ շատ անգամ կը շողորթենք. թէ որ մենք զմեզ չշողորթէինք, ուրիշներուն ըրած շողորթութիւններէն քիչ անգամ կը խաբուէինք: Ի՞նչ խղճալի բան է որ մարդ շատ անգամ անանկ կը խաբուի գովեստ լսելէն, որ ինչ որ կ'ուզես իրեն ընել տալ՝ քիչ մը զինքը գովէ, մէկէն կը հաւնի. երկու ականջով սափոր կը նմանի, ականջներէն բռնէ, ուր որ կ'ուզես կրնաս շարժել զինքը:

Գովութիւնը քան զամէն զինի աւելի կը պտըտցնէ մարդուն գլուխը. ու ինչպէս գինովութենէ քիչ խմելով կը խալըսի մարդ, ասանկ ալ գովութիւն լսելէն թէ որ մարդ զգուշանայ՝ շողորթներէն քիչ կը խաբուի: Ինչու անուշ խօսքերը մեղրով շինած ոստղ կը նմանին, որ զմարդիկ անմիտ թուչնոյ պէս կը բռնեն: Բըռնէսը ազուալին բերնէն պանիրը չէր կրնար առնել, թէ որ անիկայ իր ձայնին գովեստը լսելով՝ չսկըսէր երգել ծառին վրայէն, ու բերնէն պանիրը վար ձգած չըլլար: Շողորթին բռնած կերպն ալ աս է. գովութիւններով գրեզ լոլոզելով հոգիդ ալ կ'առնէ, ունեցածդ ալ: Հարստութիւնդ իր բաղձանքը բռնկցնելու փայտ կ'ըլլայ. բայց որչափ իր սրտին բոցը կ'աւելցնէ, այնչափ շուտ քեզ մոխիրի վրայ կը նստեցնէ. գովութիւնը անանկ ուժ մը ունի որ զէնքերուն չըրած փնասը կ'ընէ. վասն զի զէնքէն կը զգուշանաս, գովութեանը կը պլլուիս: Ինչոր համար իմաստունին մէկուն երբ որ հարցուցին՝ թէ որ կենդանին աւելի փնասակար է, ըսաւ. Վայրենիներուն

մէջը վազրը, ընտանիներուն մէջը շողորթը: Թագաւորին մէկն ալ գաւազանը վերուց շողորթի մը գլուխը զարկաւ՝ զինքը գովելու ատեն. երբ որ շողորթը հարցուց թէ ինչո՞ւ կը զարնես զիս, թագաւորը պատասխան տրւաւ. հապա դուն զիս ինչո՞ւ կը խածնես:

*

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ՏԵՂԵԿՈՒԹԻՒՆ

ԾԱՂԿԱՔԱՂ ՀԱՅԿԱԿԱՆ

Ա.

Ինչ դիտմամբ որ հայկական քնաբով կ'ընծայենք մեր ազգային ընտիր քերդուածները և բանաստեղծութիւնները, նոյն դիտմամբ կ'ուզենք երբեմն ազգային դպրութենէ արձակ շարադրութեամբ ընտիր հատուածներ ալ ընծայեցնել, թէ հեղինակութեամբ գրուածներէ և թէ թարգմանութիւններէ: Իսկ անգամ կը դնենք Սովսէս Սաղակաճանգայն Բըռնէսից պատմութիւնէն, որ է դարուն մէջ գրեց, հետեւեալ հատուածը. որ ճարտասանական նկարագրութեան սքանչելի օրինակ է, Յունաց և Ատտիոնի ծաղկած գրիչներէն վար չմնար, մանաւանդ վարպետ և ազգու համառօտութեամբ. ասոր հեղինակը Սովսէս չէ, հապա Պետրոս Բերթող Սիւնեաց արքեպիսկոպոսն է, որ Խորենացայն չէնէ՝ անոր դասընկեր Ստեփանոս Սիւնեցայն աշակերտ եղած էր:

Սենամարտութեան Բաբէայ Սիւնայ ընդհին:

“Եւ նորին (Ինչովկայ) որդին Բաբիկ՝ փափաքեալ ի հող հայրենի, որպէս քաղցր են ծնողը՝ նոյնպէս և դաւառ, երթայ դնայ անցանէ ի դուռն Շապ

1 Հայր Վասակայ Սիւնայ որ յաւուրս Վարդանանց: